

Rize Kentinin Şehircilik Açısından Değerlendirilmesi ve Genel Sorunlar

Konu Başlıkları:

1-Dere yatakları ve yataklar üzerindeki yapılaşmanın vermiş olduğu kentsel tahribat

2-Trafik problemi

3-Kentteki fonksiyonel dağılımın plansız bir şekilde kendiliğinden oluşması ve bunun yarattığı problemler (Emniyet Müdürlüğü, Üniversite vb. kurumların yer seçimleri)

4-Güney çevre yolu ve çevresinin planlanması

5-Kent meydanının düzenlenmesi

6-Yapılaşmanın düzensizliği (kat yükseklikleri, yol genişlikleri, donatı alanları vb. konular)

Bugün Rize kent merkezi olarak kullanılan alanın büyük bir kısmı 1960'ların ortasında o dönemin belediye başkanı rahmetli Ekrem Orhon tarafından çalışmaları başlatılan dolgu alanı üzerine kuruludur. O döneme kadar Rize kenti genel topoğrafyası ve coğrafyasıyla uyumlu bir kıyı şehri makroformuna sahipken kentin genişlemesi ve arsa kazanılması adına yapılan bu dolgu çalışmaları bugün gelinen noktada kenti kıyıyla bağlantısını büyük ölçüde koparmış, doğasıyla ve topoğrafyasıyla barışık olmayan bir kente dönüştürmüştür. Dünyada doğasıyla barışık olmayan tüm yapay oluşumlara doğa her zaman gerekli cevabı vermiştir ve vermeye de devam edecektir.

1-Yakın bir dönemde Rize kentinin yaşamış olduğu sel felaketi de yukarıda anlatılan durumun önemli bir örneğidir. Dolgu alanı üzerine yapılaşan bir kent, önüne suyun akışını engelleyecek şekilde bent gibi çekilen sahil yolu ve üzeri kapatılan dere yatakları maalesef sel baskınlarının olmasına neden olmuştur. Bu olaya sadece doğal afet demek daha çok kadercilik ve işin kolayına kaçmaktır. Bu nedenle Rize kentinin en güncel sorunu olarak dillendirebileceğimiz sel ve yarattığı kentsel tahribatın önüne geçilmesi için acil önlemler alınması zorunludur.

-- Sel baskınlarının başlıca nedeninin 'Karadeniz Sahil Yolu' olduğu kabul edilmeli, Yolun kent içi geçişlerinin alternatifleri hızla projelendirilmeli, kentler ile Karadeniz arasındaki set ortadan kaldırılmalı, yağmur sularının ve kentte yaşayanların Karadeniz'e erişimi kolaylaştırılmalıdır.

-- Kent ile deniz arasında set çeken Karadeniz Sahil Yolu'nun yanı sıra, kent içindeki derelerin üstlerinin kapatılması, çevresinin yapılaşmaya açılması, dere yataklarının betonlaşması can ve mal kayıplarında artmasındaki bir diğer önemli nedendir. Yerel rant baskısına direnemeyen dere yatakları mutlaka özgürleştirilmeli, yapılaşmadan arındırılmalı, üstü kapatılan derelerin açılması için yapılması gereken çalışmalar kısa süre içinde tamamlanmalıdır.

-- Kent içinden geçen dereler üzerinde var olan köprü, menfez vb. alt yapı tesisleri bilimsel veriler temel alınarak yenilenmeli, suyun doğal akışını kolaylaştıracak, engel oluşturmayacak biçimde yapımları sağlanmalıdır.

Aksi takdirde aynı problemlerle yeniden karşılaşılması kaçınılmaz olacaktır. Bu sorunu önüne geçilmesinin birinci adımı Rize kent merkezinin içerisinde geçen ve genel olarak üzerleri kapatılmış, kaçak hatta bazen ruhsatlı yapılaşmayla iyice daraltılan, üstü yol olarak kullanılan ve içerisine kaçak olarak kanalizasyon bağlanan dere yataklarının rehabilite edilmesidir. Bu amaçla derelerin atıklardan arındırılması, yataklardaki kaçak yapılaşmanın önüne geçilmesi ve en önemlisi açılacak konumda olan yerlerde üzerlerinin açılması acil tedbirler olarak sıralandırılabilir. Bu çözümler hayata geçirilebilmesinin olmazsa olmaz birinci adımı ise kentin bu sorunlara çözüm üretebilecek üst ölçek planlamasının yapılmasıdır.

2-Rize kentinde yaşanan önemli bir diğer problem ise trafik problemidir. Kentte artan araç sayısı, yol standartlarının ve otoparkların yetersizliği Rize gibi küçük bir kentte önemli trafik problemlerinin oluşmasının başlıca nedenleri gibi görünmektedir. Trafik problemi Türkiye'deki birçok kentin ortak problemi olmakla birlikte plansız gelişmenin yarattığı en önemli kentsel sorunlardan biridir. Kentlerin planlı olarak değil de kendiliğinden genişliyor olması ve ulaşımın genişleme yaşandıktan sonra düşünülmesi trafik probleminin çözümlenmesini engellemektedir. Rize kentinde yoğunluklu olarak kullanılan ana arterlerin yeterli kesitte olmaması trafiğin sürekli tıkanmasına neden olmaktadır. Ayrıca kent içinde araç kullanma alışkanlığı da trafiğin tıkanmasındaki bir diğer etkidir. Trafik probleminin çözümlenmesinde genel bir ulaşım planının yapılması kaçınılmaz bir durumdur.

3-Rize kenti kullanılabilir arsa ve arazi açısından oldukça kıt bir kenttir. Ayrıca kamusal arsa ve arazi sahipliği açısından Türkiye'deki en fakir şehirlerden biri olması sebebiyle kamusal kullanım alanlarının yer seçimleri de kısıtlı olmakta, kamulaştırma maliyetlerinin fazla olması da kamu kurumlarının tahsise yönelmesine sebep olmaktadır. Bu sebeple imar planı kararlarına dikkat edilmeksizin büyük alan kullanımı gerektiren kamu kurumları tahsis edilen en kolay yerde kendilerine yer seçmektedir. Bu tip yer seçim kararları trafik, yoğunluk, erişebilirlik vb. tüm etkenler dikkat alınmadan yapıldığı için kentte kaotik bir durum oluşturmaktadır. Oysa hazırlanan imar planları tam anlamıyla uygulamaya geçirilse, plandaki yer seçim kararları değiştirilmezse ve fonksiyonel dağılım kentte homojen bir şekilde dağıtılsa kentte oluşan bu keşmekeşin önüne geçilebilir.

4- Rize kentinin özellikle son yıllarda gündeminde olan bir diğer konu Güney Çevre Yolu projesidir. Kent merkezinin güneyinden kente paralel bir biçimde geçmesi planlanan yolun yapılma gayesi kent merkezindeki yoğun yapılaşmanın rahatlatılması ve kentin güneye doğru açılma isteğidir. Ancak uzun zamandır gündemde olmasına ve yolun kendi projelendirilmesi bitmiş olmasına rağmen yol güzergâhı ve çevresinin imar planı kararları henüz hazırlanmamıştır. Böylesi önem arz eden bir yol ve güzergâhı sadece karayolları mühendisleri tarafından hazırlanan yol projesiyle geçirilmesi kendiliğinden ve düzensiz genişleyen Rize kentinin bir başka sorunu olmaktan öteye gitmeyecektir. Bu bağlamda yolun hangi amaçla yapıldığı, çevresinde hangi tip fonksiyonların yer seçmesi gerektiği ve sonuç olarak bu yolun yapımı sonrası nasıl bir kentsel gelişme beklendiğinin tespiti şarttır. Aksi halde bir yol yapılır, etrafında kendiliğinden genişleyen bir konut dokusu oluşur ve bugünkü kent merkezinde eleştirisini yaptığımız yoğun kentsel dokudan herhangi bir farkı kalmaz. Çok iyi niyetlerle hayata geçirilmesi düşünülen ve Rize için hayati önem arz eden bu yol ve güzergâhı için ivedi bir şekilde imar planı kararlarının üretilmesi gerekmektedir.

5- Kent merkezinin kentsel dokusunun önemli eksikliklerinden birisi de nitelikli kentsel meydanının olmamasıdır. Tarih boyunca kentler meydanlarıyla anılmış ve meydanlar kentlerin en önemli röper noktaları olmuştur. Rize kent merkezinde Cumhuriyet Meydanı olarak bilinen eski valilik binası ki şimdiki kullanımıyla açık otopark olarak kullanılan alan ile postane binası arasında kalan meydan oldukça salaş bir görüntü vermektedir. Araç trafik sirkülasyonu meydanın yaya trafiği açısından sağlıklı bir biçimde kullanılmasını engellediği gibi tören ve kutlamalar sırasında bu sıkışıklık insanların kent merkezlerini sağlıklı bir şekilde kullanılmasını engellemektedir. Son yıllarda bu tip kentsel meydanların rehabilite edilerek yeniden kente kazandırılması amacıyla ulusal hatta uluslar arası yarışma projeleri düzenlenmekte ve oldukça başarılı sonuçlar alınmaktadır.

Farklı fikirlerin yarıştığı ve nihayetinde ortak fikrin galip geldiği böylesine bir proje yarışmasının Rize Kent Merkezi içinde yapılması olumlu sonuçlar verecektir.

6-Rize kenti oldukça yoğun yapılaşmanın olduğu bir kenttir. Kentsel dokunun bu kadar sıkışmasının en önemli nedenlerinden biri imar planı kararlarındaki yoğun kullanım haklarıdır. Neredeyse imar adalarındaki parselin tümüne inşaat yapma isteği sonucunda yoğun yapılaşmaların oluşmasına, yol genişliklerinin ve donatı alanlarının yetersizlikleri kentsel yoğunluğu artırmakta bununla birlikte aynı ada içerisindeki farklı kullanım kararları (basit tabiriyle çek-çık uygulaması) kimliksiz bir yapılaşmaya sebep olmaktadır. Bu bağlamda tüm bu düzensizliğin önüne geçilebilmesi için kent bütünüyle ele alınmalı ve kent için yeni bir imar planı üretilmelidir. Islah edilmesi gerekli olan alanlar için halkın katılımı da sağlanarak kentsel dönüşüm projeleri uygulanabilir. **04.01.2012**

TMMOB ŞEHİR PLANCILARI ODASI
TRABZON ŞUBESİ